

Prajczer Zsófia

Koronavírussal kapcsolatos imaszövegek megjelenése az online térben

2025. 01.

Tartalom

Bevezető	4
21. századi imák	5
Imák aktualizálása	8
Az imák közzététele és megosztása	13
Az imaszövegek és variánsaik	18
Összegzés.....	24
Felhasznált források és irodalmak	25
Melléklet.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Bevezető

A 2019. decemberében kirobbanó koronavírus-járvány az egész világ működésére hatással volt. Az élet valamennyi területén új megoldási stratégiákat kellett kialakítani, melyet sok esetben az online térbe való átköltözés jelentett. Ez alól a vallás különböző megnyilvánulásai sem képeztek kivételt. A jelenséget több nemzetközi kutatás is megvizsgálta, mint például a koppenhágai egyetem kutatói Jeanet Sinding Bentzen vezetésével, akik 95 országban több vallásra kiterjesztve vizsgálták meg, miként változott az imákra való Google keresések száma a járvány első két hónapjában, vagyis 2020. márciusában és áprilisában. Eredményeik arra mutattak rá, hogy ez a szám még sosem volt még olyan magas, mint a pandémia első hónapjaiban.¹

Kutatásom fókuszában a koronavírus-járvány alatt online megjelenő magyar nyelvű imádságok állnak. Arra keresem a választ, hogy miként jelent meg a pandémia a szövegekben és, hogy terjedtek, illetve variálódtak az online térben. Úgy vélem, hogy vizsgálatommal két kortárs problémára tudok reflektálni: az egyik maga a koronavírus-járvány, mely az egész világot felbolygatta, a másik pedig az online vallásosság, mely még egy új kutatási irány a hazai folklorisztikában.²

Dolgozatomban az alapszakos szakdolgozat³koronavírussal kapcsolatos imádságokat elemző részét mutatom be, kiegészítve az online vallásosság néhány jellemzőjével. Az adatgyűjtést 2021. októbere és 2022. márciusa között végeztem, mely idő alatt 107 imaszöveget rögzítettem. Ebben helyet kaptak írott imádságok, melyek imakönyvekben folklórgyűjteményekben, folyóiratokban, weboldalakon, blogokon és közösségi médiában jelentek meg. Mindezek mellett eredetileg szóban elhangzott imákat is lejegyeztem a pandémia alatti online közvetítésekből, melyekre a következő fejezetben még részletesebben kitérek.⁴

Mivel az akkori kutatásom célkitűzései között a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos imaszövegeken túl szerepeltek még más, 19. illetve 20. századi pandémiákkal kapcsolatos imádságok is, így a korpuszba ezek is bekerültek. A következőkben azonban kizárólag a 21.

¹ Bentzen 2021:514.

²A magyar folklorisztikában Frauhammer Krisztina foglalkozott az internetes imaoldalak vizsgálatával (Frauhammer 2021). A médiatudomány területéről Andok Mónika írt könyvet *Digitális vallás* címmel (Andok 2023.) ami a vallás és a média kapcsolatára fókuszál magyar vonatkozásban.

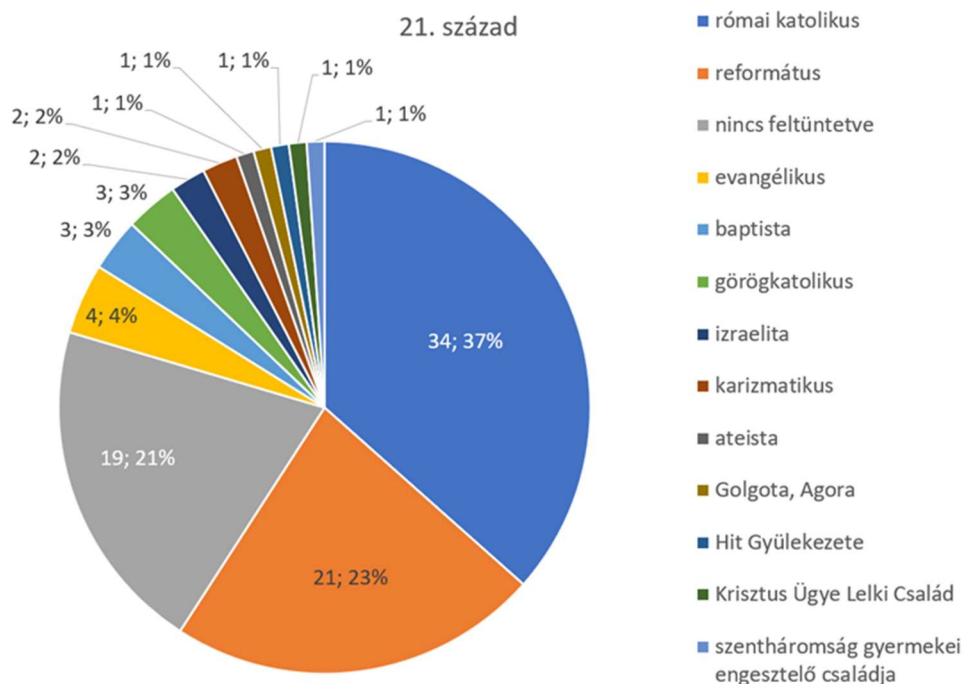
³ Prajczér 2022.

⁴ A dolgozat mellékletében az összes imaszöveget közlöm.

21. századi imák

A felekezet nélküliség egyik formájánál maga tartalomgyártó, vagyis az imádság közléte is névtelen marad, vagyis álnéven publikál vagy nem tünteti fel a nevét. A másik formája kutatásomban leginkább dr. Békefy Lajos református lelkész nevéhez köthető, aki blogján 22 imádságot tett közzé, melynek nagyrésze külföldi ima fordítása volt. Itt a felekezet nélkülié onnan látszik, hogy maguk a szövegek sok esetben nem mutatnak semmilyen felekezetspecifikus jellemvonást és a forrásszöveg megjelölése híján az eredeti platform felekezetéről sem lehet tudni. Dr. Békefy Lajos egy másik médiumban a 2020. augusztus 26.-i Börtönújságban⁵ is megosztott koronavírus-járvánnyal kapcsolatos imádságokat. A bevezetőben a felekezetenélküliség egyik fontos funkciója kerül kiemelésre, mégpedig az, hogy vallástól függetlenül bárki magáénak érezhesse az imákat.⁶

⁶ Sz. n. 2020a:14.

1. ábra: A 21. századi imák felekezeti megoszlása. Készítette: Prajczér Zsófia

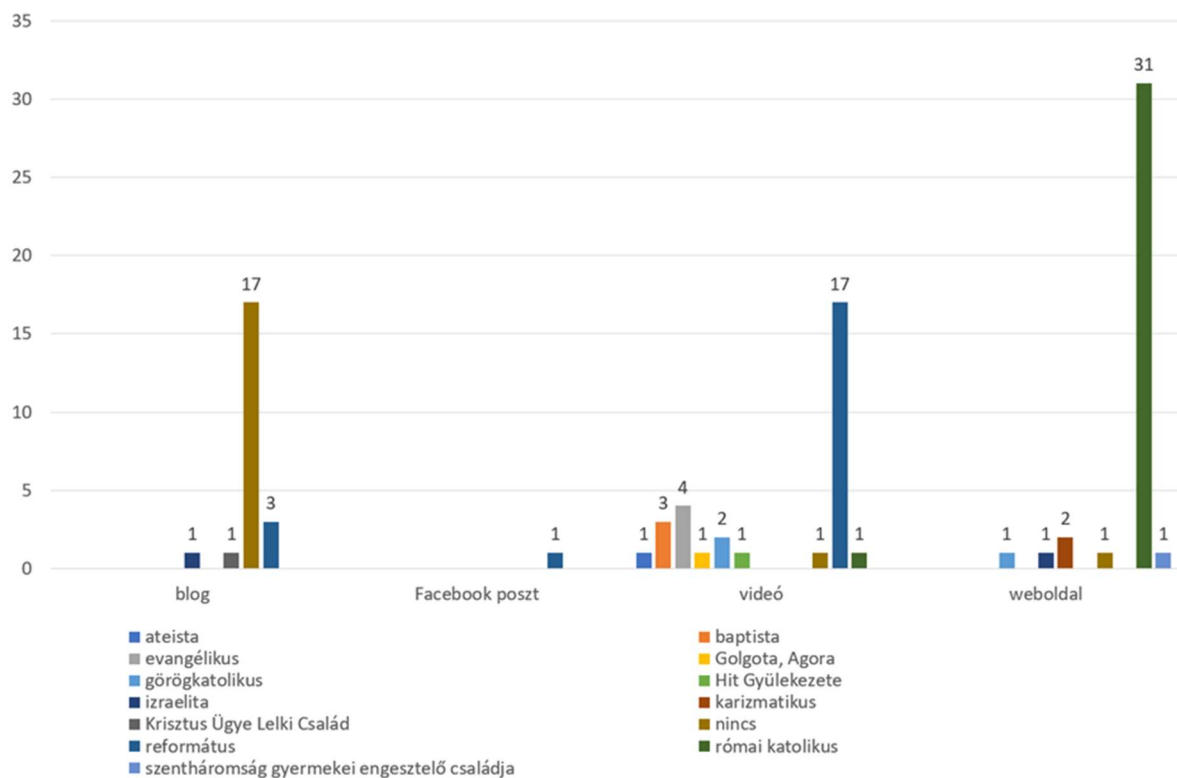
Az online szövegeket az is meghatározhatja, hogy milyen platformon jelent meg (2. ábra). A már korábban említett blogok mellett a legjelentősebb a különféle honlapokon megjelent imádságok száma. Itt római katolikus többség látható, ahonnan 31 szöveg származik. Megfigyelhető, hogy csupán egyetlen olyan imaszöveg található ettől a felekezettől, ami nem egy honlapról származik. A legtöbb imádság (8 szöveg) Szakács Péter atya badacsonytördemici római katolikus pap „Mi Atyánk” című weboldaláról származik.⁷ Az imák előtti bevezetőben Péter atya leírja gondolatait a járvány kapcsán. Kifejti, hogy az Istenhez való fordulás a pandémia alatti lelki nyugalmat szolgálja, valamint, hogy a koronavírust a tudomány és az Úr együtt fogják legyőzni. A végén összegzi, hogy milyen sorrendben és miket kell kérni az imádságokon belül a járvány idején. Fohászkodni kell a Jézussal való találkozásért, szentek közbenjárásáért, azért, hogy Isten segítsen megtalálni, majd megtartani a helyes lelkiületet, testi-lelki egészségért, szolgálattevőkért, a járvány ellen küzdőkért, szebb jövőért, és a Föld megóvásáért.⁸

A közösségi média különféle platformjaira jellemző, hogy szinte kizárólag a már korábban máshol (blogokon vagy weboldalakon) közzétett imádságokat osztják meg rajtuk. Elsődleges megjelenési helye csupán egyetlen szövegnek volt. Balog Zoltán, akkorireformátus püspök

⁷ Péter atya honlapját lásd: „Mi atyánk” <http://padrepeter.hu/> (utolsó elérés: 2024. szeptember 22.)

⁸ Szakács 2020.

Facebook tett közzé egy imádságot 2020. március 13.-án.⁹ Az ő online imádságai később könyv formátumban offline is elérhetőek lettek.

2. ábra: 21. századi imák megjelenése online platformokon.

A felekezeti sokszínűség leginkább a videók körében tűnik ki, melynek oka az adatgyűjtés módszeréből adódik. A reformátusoktól származó tizenhét imádságból hét Balog Zoltán, akkori református püspök nevéhez fűződik, aki *Nem csak kenyérrel...* című könyvében közzétette a pandémia alatt közvetített istentiszteleteinek és más médiamegnyilvánulásainak teljes szövegét, amik így offline formátumban is hozzáférhetővé váltak.¹⁰

Annak érdekében, hogy az imádságokat azok kontextusában tudjam megvizsgálni, valamint hogy a szóbeliségben alakuló imaanyagot is megnézhessem kutatásomban hét különböző felekezet budapesti közösségeinek YouTube-on visszanezhető első – azaz 2020 márciusi leállást követő első online közvetítését – valamint a 2020 húsvéti közvetítéseit elemeztem. A történelmi egyházak közül az evangélikusból, a reformátusból, valamint a római katolikusból

⁹ Balog 2020a.

¹⁰ Balog 2020b.

öt-öt gyülekezet, illetve közösség alkalmaikat hallgattam meg.¹¹ A görögkatolikus egyházból csupán egyetlen budapesti közösség miséit találtam meg online felületen.¹² Ezeken felül még két neoprotestáns gyülekezetet vizsgáltam meg: az Újpesti Baptista Gyülekezetet, a Golgota Budapestet, valamint a Hit Gyülekezetét.

Összesen tehát harmincnyolc online liturgiát követtem figyelemmel, melyből tizennyolc közvetítésben szerepeltek koronavírussal kapcsolatos imák. Mindez huszonkét különböző imaszöveget jelent összesen, hiszen előfordult, hogy egy vallási alkalmon több imádságban is említést tettek a járványhelyzetről. A közvetítésekben elhangzott pandémiára reflektáló imádságok 86%-a (19 szöveg) protestáns felekezettől származott. Ennek oka, hogy az istentiszteleteken szabadabban imádkoztak és így több egyedi szöveg született. Ezen szövegek majdnem fele (45%; 10 szöveg) református gyülekezetben hangzott el. A második legtöbb imádság az evangélikus istentiszteleten hangzott el. Ez négy szöveget takar, mely az közvetítésekből származó imák 18%-át jelenti.

Az általam vizsgált római katolikus közösségekben - a kötöttebb liturgia következtében - protestáns felekezetekhez képest ritkábban hangoztak el olyan imádságok, melyekben utalást tettek a járványhelyzetre és nem egy vallási előljáró korábban már közzétett imája volt. A Gazdagréti Szent Angyalok Plébánián, valamint a DunaWord által is közvetített Újpalotai Boldog Salakházi Sára Templomban elhangzott szentmisén Erdő Péter bíboros imádságát olvasták föl a plébánosok.

Imák aktualizálása

A koronavírus-járvány különböző módon formálta át és aktualizálta a korábbi gyakorlatokat. Régi imádságok új variánsai jelentek meg, melyek már kimondottan a pandémiára fókuszáltak és olyan gyakorlatok erősödtek fel újra, melyeket még a pestisjárványok hívtak életre. Dolgozatomban ezt a két tendenciát egy-egy példával szeretném szemléltetni.

¹¹ Budakeszi Evangélikus Egyházközség, Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség, Kispesti Evangélikus Egyházközség, Kőbányai Evangélikus Egyházközség, Óbudai Evangélikus Egyházközség, Budapest-Fasori Református Egyházközség, Józsefvárosi Református Egyházközség, Rákospalotai Református Egyházközség, Soroksári Református Egyházközség, Zuglói Református Egyházközség, Budapest-Herminamezői Plébánia, Budapest-Soroksár-Újtelepi Szent István Király Plébánia, Budapesti Szent István Bazilika, Gazdagréti Szent Angyalok Plébánia, Rózsafüzér Királynéja Plébánia, Újpalotai Boldog Salakházi Sára Templom, Zugligeti Szent Család Plébánia. A bibliográfiában láthatóak a közösségek YouTube csatornái.

¹² Budapest-Rákospalota Görögkatolikus Parókia

Elsőként arra a jelenségre szeretnék reflektálni, hogy felerősödtek az imádságokban olyan aspektusok, melyek korábbi évszázadok ragályos betegségeinél is megjelentek, például a kolera vagy éppen a pestis idején. Ennek egyik példája, hogy ismét dominánssá vált a pestisszentek kultusza.¹³ Azok a szentek tartoznak ebbe a kategóriába, akikhez a 14., illetve a 17. századi pestisjárványok alatt fohászkodtak. A három szent egyike Szent Sebestyén, kinek tisztelete már a korai pestisjárványok alatt is erősen jelen volt. Élettörténetében a gyógyítás motívuma található meg, mely még nem kötődött egyik ragályos betegséghez sem.¹⁴

Szent Rókus legendája már sokkal szorosabban kötődik a járványokhoz, hiszen élete pont az egyik nagy pestisjárvánnyal esett egybe a 14. században. A történet szerint képes volt meggyógyítani a pestises betegeket, valamint maga is sikeresen felgyógyult belőle. A három pestisszent közül az általam gyűjtött imaszövegekben hozzá fohászkodtak a legtöbbször.¹⁵ Szent Rozália kultusza tehető legkésőbbre a három szent közül, hiszen holttestét a 17. század első felében tomboló pestisjárvány ideje alatt találták meg és így vált a betegség védőszentjévé.

16

A járvány alatt segítségül hívott szentekről egy nemzetközi kutatás is értekezik.¹⁷ A. Perciaccantea, A. Coralli és P. Charlier francia, illetve olasz orvosok egy anonim kérdőív segítségével vizsgálták meg 2020. augusztus 21.-e és 25-e között, hogy milyen szentekhez fohászkodtak a kitöltők a járvány alatt. Az 1158 válasz többsége Olasz-, illetve Franciaországból érkezett.¹⁸ A kutatás eredményei némiképp eltérnek a szövegkorpuszomban tapasztalt eredményektől. A nemzetközi eredmény szerint Szent Ritához imádkoztak a legtöbben (558 válasz), míg az általam gyűjtött szövegek közül csupán egyet címeztek neki. Őt követték a listán a válaszok alapján Szent Rókus (268 válasz) és Szent Sebestyén (95 válasz). A nemzetközi kutatás eredményei szerint Szűz Máriát, mindössze 3 válaszban említették meg. Ez azért tekinthető szokatlannak, mivel Ferenc pápa is őt szólítja meg imájában,¹⁹ valamint a korpuszomban 21 szövegben szerepel.

¹³ A pestisszeneket segítségül hívó imákat lásd melléklet 26., 40., 51. és 59. szöveg.

¹⁴ Zala 1994:318–319.

¹⁵ Zala 1994:313.

¹⁶ Zala 1994:316.

¹⁷ Perciaccantea–Coralli–Charlier 2021.

¹⁸ Perciaccantea–Coralli–Charlier 2021:2.

¹⁹ Melléklet 9. szöveg.

A nemzetközi kutatás eredményei azt mutatták, hogy a harmadik pestisszent, Szent Rozália kultusza a felmérés által vizsgált országokban nem jelentős, hiszen neve rajta sem volt a listán.

20

Az imák járványhelyzetre való aktualizálásának másik tendenciája volt, hogy a már korábban közzétett szövegeknek új variánsait osztották meg, melyekben már a koronavírus-járvány is szerepet kapott. Ennek egyik példája dr. Békefy Lajos *Boldog éjszaka, mely egyedül ismerte azt az órát, amikor Jézus feltámadott*²¹ kezdetű imádsága, melyet 2018. március 31.-én tett közzé. A teljes szöveg hosszára való tekintettel ebből csupán egy részletet közlök.

„ [...] Hazajöttél, velünk maradtál,

Otthonunkká, hazánkká lettél,

A te neved és jelenléted a mindenség meleg fészke minékünk.

Áldott légy győztes áldozat,

Akit legyőzni vélt a hatalom,

És földi néped vezetői.

Te győztesként állsz ma is közöttünk,

S miként Zakariás prófétának mondta egykoron az angyal

A mirtuszfák között:

Bejártuk a földet, és az egész föld nyugodt, békés.

Ezt adtad te nekünk, feltámadott,

Ahol te jársz, győztes áldozati bárány,

Ott ma is nyugodt és békés a föld és az ég.

Jelenléted csodája ez,

Kozmikus örömhír,

²⁰ Perciaccantea–Coralli–Charlier 2021:2.

²¹ Békefy 2018. Melléklet 94. szöveg.

*Szívberagyogó mennyei fény,
Mire csak zengő szóval válaszolhatunk:
Légyen dicsőség mindenek előtt néked,
Ki győztél a halál fölött!
Légyen dicsőség néked ma és itt,
Most és mindenütt,
Mindörökkön örökké. Ámen.”²²*

A fenti imában tehát még nem szerepel semmiféle járványra való utalás. Azonban két évre rá, a járvány első hulláma alatt szintén közzétett egy imaszöveget *Boldog mondások világjárványos világunk vigasztalására*²³ címmel, mely csupán nyolc sorban tér el a korábbi szövegtől (alább közlöm az imádság ugyanazon részletét).

*„ [...] Hazajöttél, velünk maradtál,
Otthonunkká, országunkká lettél,
A te neved és jelenléted
A mindenség meleg fészke minékünk.
Áldott légy győztes áldozat,
Akit legyőzni vélt a hatalom,
És földi néped vezetői.
Te győztesként állsz ma is közöttünk,
S miként Zakariás prófétának
Mondta egykoron az angyal*

²² Békefy 2018. Melléklet 94. szöveg.

²³ Békefy 2020. Melléklet 4. szöveg

A mirtuszfák között:

Bejártuk a földet, és az egész föld nyugodt, békés.

Ezt adtad te nekünk, feltámadott,

S ahol te jársz, győztes áldozati bárány,

Ott ma is nyugodt és békés a föld és az ég.

Százezernyi koronavírus áldozat

Koporsója között is

Te vagy a béke és megnyugvás.

Nincs más, csak te,

Kinek első hallható,

Feltámadásos szava ez:

Békesség legyen veled, veletek!

Jelenléted csodája ez,

Kozmikus örömhír,

Szívberagyogó mennyei fény,

Mire csak zengő szóval válaszolhatunk:

Légyen dicsőség mindenek előtt néked,

Ki győztél a halál fölött!

És győzol a koronavírus fölött.

Légyen dicsőség néked ma és itt,

E különös ünnepen,

Mindig és mindenütt, Mindörökkön örökké. Ámen.”²⁴

²⁴ Békefy 2020. Melléklet 4. szöveg.

Az imák közzététele és megosztása

Az imádságok megjelenésének ideje és megosztásuk helye is egyaránt komplex összefüggéseket tükröznek. Míg korábban ezek elemzésére kevésbé volt lehetőség, addig az online platformok lehetőséget biztosítanak arra, hogy ezek a viszonyok valamennyire visszafejthetőek és vizsgálhatóak legyenek.

Az imák közzétételének vizsgálata csak azoknál a szövegeknél volt lehetséges, ahol a publikálás dátuma napra pontosan volt feltüntetve. Ez 75 imánál, vagyis a korpusz 80%-án volt jelölve, hiszen a legtöbb online platformok legtöbbször így jelenítik meg a szövegeket. Ez a megjelenési forma olyan új elemzési lehetőséget kínál, melyre korábban, a szövegek offline megjelenésekor nem volt mód, hiszen az imádságok közzétételének napját össze lehet vetni más egyéb dátumokkal. A fejezet első részében erre az elemzési lehetőségre szeretnék példát hozni.

Úgy vélem, hogy az imádságok online megjelenésének idejét nagyjából három fontos hatás befolyásolta, melyek egymással is szoros kapcsolatban állnak. Az első a kormány rendeletei, hiszen ezek szabták meg, hogy milyen óvintézkedéseket kellett betartani a pandémia megfékezésére. Ezeket szorosan lekövezték az egyházak intézkedései, melyekben már felekezeti eltérést lehetett megfigyelni. Végül ezekre reagáltak még a különböző imafelhívások, melyek még változatosabb képet mutatnak.

Mivel a szövegtörpuszban nagy eltérés van a különböző felekezetek imáinak darabszáma között, így a vizsgálat végrehajtása csak úgy volt lehetséges, ha szövegeket nagyobb kategóriák szerint rendeztem el. Ennek érdekében felosztottam őket katolikus, protestáns és ezek közül egyik csoportba sem sorolható szövegekre, annak fényében, hogy az imákat közzé tevő platformok mely felekezethez tartoznak. A katolikus imaszövegek megjelenését összevetettem a római katolikus egyház által kiadott közlemények megjelenési idejével, illetve tartalmával, míg a protestánsoknál ugyanezt végeztem el a református egyház esetében. A választást az indokolta, hogy ettől a két felekezettől található a legtöbb imádság a szövegtörpuszban.

A COVID-19 nevet viselő vírus 2019 decemberében tűnt föl először a kínai Vuhanban.²⁵ Magyarországon 2020. március 4-én regisztrálták az első két fertőzöttet,²⁶ majd három napra rá

²⁵ Koronavirus.gov <https://koronavirus.gov.hu/mit-kell-tudni-a-koronavirusrol> (utolsó elérés: 2022. április 3.)

²⁶ Koronamonitor <https://atlo.team/koronamonitor-old/?fbclid=IwAR0uqnRophyRxKMhO5nFYvEfhYY8Alh5M75Uks5LF0nV7rt8Hx0QxbFbpBk> (utolsó elérés: 2022. április 3.)

a központi március 15-i nemzeti ünnepséget is lemondták a járvány miatt.²⁷ A veszélyhelyzetet március 11-én hirdették ki a magyar kormány,²⁸ ekkor tizenhárom fertőzöttet tartottak számon, és még nem volt a koronavírusnak hazánkban halálos áldozata.²⁹ Éppen erre a napra datálható az első olyan imádság, melynek közzététele pontos dátumhoz köthető.

Március 28-tól két hétre kijárási korlátozást vezettek be az egész országban, mely szerint csupán szükség esetén, valamint munkavégzés céljából lehetett elhagyni a lakóhelyeket.³⁰ Április 9-én meghosszabbították a kijárási korlátozást, melyet először majdnem egy hónappal később, május 4-én szüntettek meg, de akkor csupán még 18 megyében.³¹ Két hétre rá, május 18-án szüntették meg a korlátozást Budapesten, illetve további 19 megyében.³²

A koronavírus járvány második hullámát november 11-től számítom, mikor ismét kijárási korlátozást vezettek be. Ekkor a lakóhelyet nem lehetett elhagyni este 8 és reggel 5 között.³³ A második hullám végét a június 1-én hatályba lépett törvény jelentette, amikor kihirdették a veszélyhelyzet megszüntetését.³⁴

Az egyházak szinte azonnal reagáltak a kormány intézkedéseire. A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Elnöksége a veszélyhelyzet kihirdetésének napján (március 11) egy közleményt tett közzé, mely az Országos Református Cigánymisszió honlapján *Istentiszteleteket tartunk a veszélyhelyzet idején is* címmel jelent meg. A felhívásban csupán annyi korlátozást kértek, melyek a kormány rendeletében is megjelent, mint például, hogy száznál több fő nem tartózkodhat egy légtérben.³⁵

²⁷ Koronavirus.gov <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/kormany-elfogadja-az-operativ-torzs-ajanlasat-es-lemondja-marcius-15-re-tervezett-kozponti> (utolsó elérés: 2022. április 3.)

²⁸ Koronavirus.gov <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/veszelyhelyzetet-hirdet-az-orszag-teljes-teruletere-kormany> (utolsó elérés: 2022. április 3.)

²⁹ Koronamonitor <https://atlo.team/koronamonitor-old/?fbclid=IwAR0uqnRophyRxKMhO5nFYvEfhYY8Alh5M75Uks5LF0nV7rt8Hx0QxbFbpBk> (utolsó elérés: 2022. április 3.)

³⁰ Koronavirus.gov <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/kormany-kijarasi-korlatozast-vezet-be> (utolsó elérés: 2022. április 3.)

³¹ Parlament.hu https://www.parlament.hu/documents/10181/4483210/Infotablo_2020_40_koronavirus_05_28.pdf/592b617b-eacd-0809-85be-a2cd53c2f279?t=1590654625398&fbclid=IwAR0Zo4SGwLGA-1WV6Ujq-Plis-9Q8qh2sEEF_QSw5_RFQvWWHF28kmPxQ04 (utolsó elérés: 2024. január 14.)

³² Parlament.hu https://www.parlament.hu/documents/10181/4483210/Infotablo_2020_40_koronavirus_05_28.pdf/592b617b-eacd-0809-85be-a2cd53c2f279?t=1590654625398&fbclid=IwAR0Zo4SGwLGA-1WV6Ujq-Plis-9Q8qh2sEEF_QSw5_RFQvWWHF28kmPxQ04 (utolsó elérés: 2024. január 14.)

³³ Kormányhivatal [KORMÁNYHIVATALOK - Hírek \(kormanyhivatal.hu\)](https://kormanyhivatal.hu) (utolsó elérés: 2024. január 14.)

³⁴ Nemzeti Jogszabálytár <https://njt.hu/jogszabaly/2022-181-20-22?fbclid=IwAR0Z9Wu5kjb9Hjf8vaAiSTq-HGgauYG8gfDN0i5HUgy8w-239nSKH4kNgI> (utolsó elérés: 2024. január 14.)

³⁵ Országos Református Cigánymisszió <https://ciganymisszio.reformatus.hu/hirek/istentiszteleteket-tartunk-a-veszelyhelyzet-idejen-is/> (utolsó elérés: 2024. január 15.)

Két napra rá (március 13) a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia is reagált a veszélyhelyzetre. Közleményükben ugyan még nem említik a templomok bezárását, ám mindenkit fokozott óvatosságra intettek.³⁶ A két közlemény hangnemében tapasztalható eltérést az imádságok megjelenési idejében is tetten lehetett érni. A szövegkorpuszban található első dátummal ellátott imádság protestáns felekezetek közül került ki 2020. március 11-én, míg az első katolikus szöveg megjelenése március 13-ra tehető. Míg az utóbbi esetben a következő közleményig szinte minden nap jelentek meg imádságok, addig a protestánsoknál azon az egy szövegen kívül más nem jelent meg az elkövetkezendő néhány napban (3. ábra).

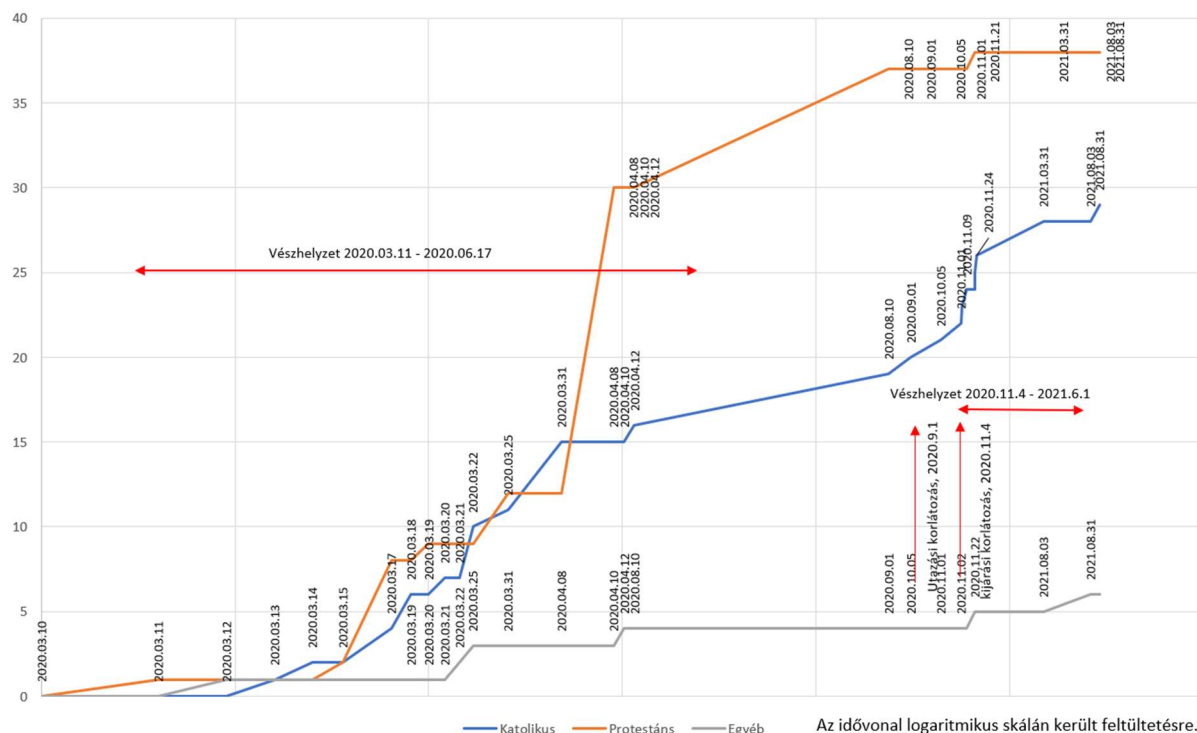
Ez a nyugalom addig tartott, míg március 16-án a Magyarországi Református Egyház Zsinatának Elnöksége egy nyilatkozatot nem adott ki, melyben az egyházi alkalmak szüneteltetését kérték. Ezen kívül kiemelték, hogy a temetéseken csupán a szűk család vehet részt, valamint kérték a híveket az online kapcsolattartásra és az imádkozásra, illetve azok megosztására egymás között. Lehetőséget biztosítottak a híveknek a mindennapos reggeli áhítatra, valamint a vasárnapi istentiszteleteken való virtuális részvételre az egyház honlapján keresztül.³⁷

Másnap (március 17-én) a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia is közzétett egy újabb közleményt, melyben hét rendelkezést vezettek be. Az első pontban a nyilvános liturgiákat szüneteltetését rendelték el, ám ezzel együtt azt is kiemelték, hogy magukat a templomokat nem zárják be. A második rendelkezésben a papokat kérték meg arra, hogy hívők nélkül ugyan, de továbbra is tartsák meg a miséket és végezzék el a már korábban felvett miseszándékokat. A harmadik pontban felmentést adtak a híveknek a szentmisén való részvétel kötelezettsége alól, melyet az Egyházi Törvénykönyv mond ki. A negyedik törvénykezésben a helyettesítő lehetőséget emelik ki, mint amilyen az imádkozás, a Biblia olvasása, a zsolozsma végzése, az online közvetítések, illetve a közszolgálati csatorna vasárnapi miseközvetítéseinek nyomon követése. Az ötödik pontban az általános feloldozást adták meg, mivel az áldoztatásra, valamint a gyóntatásra nem volt mód a veszélyhelyzet alatt. A hatodik rendeletben az állami előírások betartására szólítottak fel, míg az utolsó pontban a plébániai és szerzetesközösségeket kérik meg a folyamatos imádkozás megszervezésére.³⁸

³⁶ MKPK 2020a.

³⁷ Reformatus <https://reformatus.hu/egyhazunk/hirek/szunseteltessenek-minden-egyhazi-alkalmat/> (utolsó elérés: 2024. január 15.)

³⁸ MKPK 2020b.

3. ábra: A szövegtörzsben szereplő imák megjelenése a COVID-19 első két hulláma alatt.

Készítette: Prajczér Zsófia

Az imádságok megjelenése mind a katolikusok mind pedig a protestánsok esetében 2020. márciusának második felében koncentrálódott (3. ábra). A pandémia kezdetén pánikhangulat volt jellemző, melyet az egyre fokozódó korlátozások még inkább felerősítettek. Erre az időszakra tehetőek például az első online közvetítések, melyek bizonyos közösségeknél március 15-re, míg máshol március 22-re estek. Március 31-én a protestáns imádságok száma megduplázódott, mely annak köszönhető, hogy ezen a napon dr. Békefy Lajos református lelkész 17 koronavírus járvánnyal kapcsolatos imádságot tett közzé, melyek között több külföldi szöveg fordítása is szerepelt.³⁹

A járvány hullámai is jól kirajzolódtak az imádságok megjelenésével. A második hullám első korlátozásáig (szeptember 1.) alig jelentek meg szövegek. Az őszi veszélyhelyzetnél azonban megfigyelhető volt, hogy főként a katolikusok jelentettek meg újabb szövegeket, míg a reformátusoknál az imádságok közzététele már sokkal kevésbé volt jellemző. Véleményem szerint ez azzal állhatott összefüggésbe, hogy a második hullám alatt több imafelhívás is érkezett a római katolikus egyházból.

³⁹ Melléklet 16., 22., 23., 24., 25., 27., 28., 30., 31., 32., 36., 43., 44., 45., 46., 47., 48. szöveg.

Ezek közül az egyik leghosszabb ideig tartó felhívás először a Magyar Kurír honlapján jelent meg 2020 március 17-én, mely a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus Titkársága, a Magyar Kurír, az Új Ember szerkesztősége, valamint Bőjte Csaba, Csókay András és Szikora Róbert kezdeményezéséből indult ki. Felhívásukban arra kéri a híveket, hogy minden délben mondják el Erdő Péter bíboros, valamint Ferenc pápa járvány idérére íródott imáját.⁴⁰ Az oldal YouTube csatornáján⁴¹ március 30-tól 76 napon keresztül,⁴² május 31-ig minden délben közvetítették az imádságot az Angyalföldi Szent Mihály plébániából. November 12-től, a járvány második hulláma hatására újra élt az imafelhívás, melyhez már a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, valamint Fodor Réka missziós orvos is csatlakozott.⁴³ A mindennap közvetített imádság sorozat hat héten keresztül tartott, majd december 25-én ért véget.⁴⁴ A járvány harmadik hulláma alatt, 2021. március 8-tól két héten át, újra imaközvetítéseket tettek közzé minden délben. Ehhez a felhíváshoz azonban Bőjte Csaba és Szikora Róbert már nem csatlakozott.⁴⁵

Az egyes online platformok lehetővé teszik, hogy ne csupán a közzététel pontos dátumát, hanem annak földrajzi helyét is be lehessen azonosítani. Ennek vizsgálatára a fejezet további részében Erdő Péter bíboros járvánnyal kapcsolatos imájának térbeli terjedését szeretném részletesebben elemezni. Az imádságot 40 online portálon találtam meg,⁴⁶ melyből 28 weboldal (70%) egy település plébániájához (26 weboldal), illetve egy szűkebb csoporthoz köthető (2 weboldal) és csupán 30%-a tekinthető globális portálnak. Az imádság nem csupán a hazai weboldalakon jelent meg, hanem határon túli magyar nyelvterületeken is közzétették például Németországban vagy Romániában (4. ábra).

A plébániai weboldalakon kívül, nagyobb katolikus portálokon (23%; 9 weboldal) valamint a közösségi médiában (7%; 3 weboldal) is egyaránt megjelent az ima. Mivel a szöveg egy

⁴⁰ Imádkozzunk együtt napról napra a járvány megszűnéséért! Magyar Kurír <https://www.magyarkurir.hu/hirek/imadkozzunk-egyutt-naprol-napra-jarvany-megszunesert> (utolsó elérés: 2025. 01. 13.)

⁴¹ Lásd Magyar Kurír YouTube-csatornája <https://www.youtube.com/user/magyarkurir/videos> (utolsó elérés: 2022. március 21.)

⁴² Imádság és hálaadás pünkösdvasárnap délben! <https://www.youtube.com/watch?v=fxXe94H1Qyc> (0:34) (utolsó elérés: 2022. március 21.)

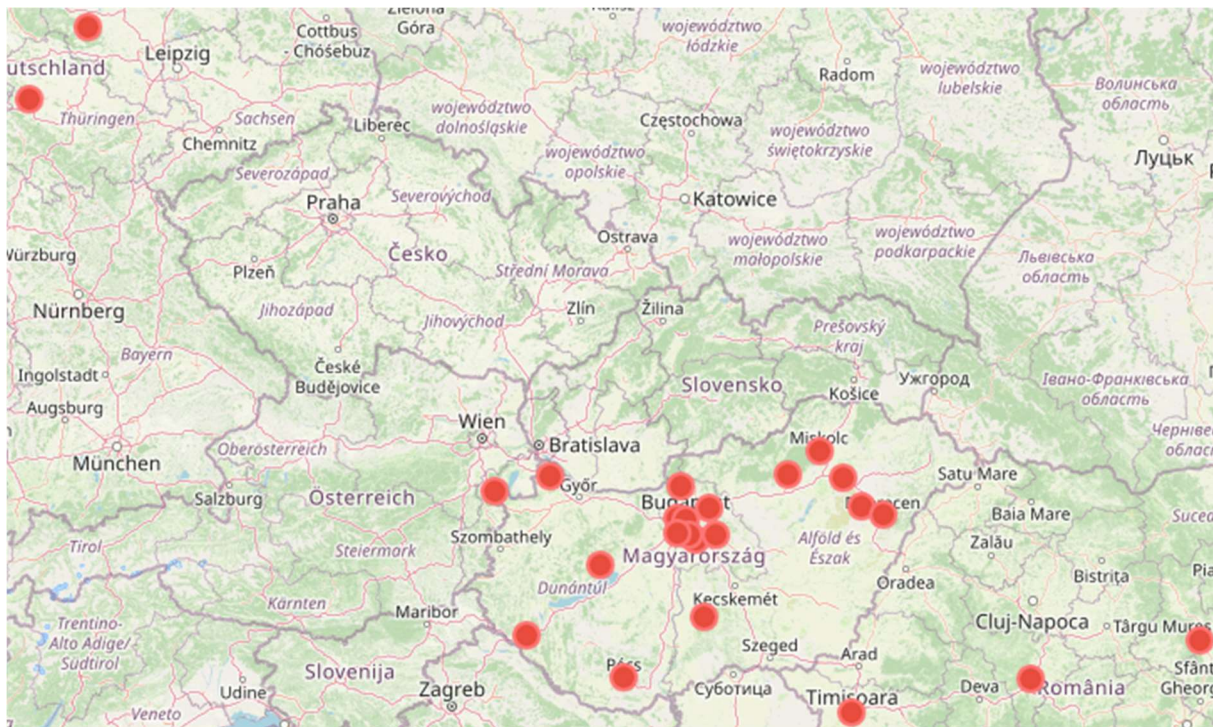
⁴³ Imádkozzunk együtt ismét napról napra a járvány megszűnéséért! <https://www.youtube.com/watch?v=Hb1-xfDJTnQ&t=830s> (utolsó elérés: 2022. március 21.)

⁴⁴ Imádkozzunk együtt karácsonykor a járvány megszűnéséért! <https://www.youtube.com/watch?v=gRaGQ4dx1PQ> (utolsó elérés: 2022. március 21.)

⁴⁵ Imádkozzunk együtt két héten át a járvány megszűnéséért! https://www.youtube.com/watch?v=a3gxxh_p1rQ&t=6s (utolsó elérés: 2022. március 21.)

⁴⁶ Magyar Katolikus Egyház, 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus, Visegrádi Plébánia, Szent Imre Plébánia Sopron, Szent Rita Templom, SZAKÁCS 2020, Erdő Péter bíboros tisztelői (Facebook), Vatican News (Facebook), Katolikus.ma (Pinterest), Gyulafehérvári Római Katolikus Egyházmegye, Learningapps, Pécsi Egyházmegye, Balmazújvárosi Plébánia, Piarista Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda,

nagyobb katolikus imafelhívásban is szerepelt, így néhány weboldalon emiatt tették közzé, és lett alapja egy újabb imafelhívásnak. Erdő Péter bíboros imádsága az online hitoktatásba is bekerült, melynek nyomát három weboldalon találtam meg. Az egyik portál egy online hittanóra helyszíne, míg a másikon egy lyukas szöveggént szerepelt az imádság.

4. ábra: Erdő Péter bíboros imádságának településhez köthető megjelenései. Készítette: Prajczér Zsófia

Az imaszövegek és variánsaik

A koronavírus-járvánnyal kapcsolatos imádságok variánsai két nagyobb tendenciát mutatnak. Közös vonásuk, hogy mindegyik esetben az imádság hatókörét kívánják módosítani. Az első csoportba azok a szövegek tartoznak, ahol a hatókört kiszélesíteni szeretnék. A jelenséget a következőkben két imádságon fogom szemléltetni. Az első, Ferenc pápa felajánló imája járvány idején⁴⁷ melynek egy változata a Magyar Kurír honlapján jelent meg.

„Ó, Mária, te mindig az üdvösség és a remény jeleként ragyogsz utunkon.

⁴⁷ Tőzsér (ford.) 2020.

Rád bízunk magunkat, betegek Egészsége, aki hitedben szilárdan kitartva a keresz alatt osztóztál Jézus fájdmában.

Római nép Üdvössége, te tudod, mire van szükségünk, és biztosak vagyunk, hogy gondoskodni fogsz arról, hogy mint a galileai Kánában visszatérhessen az öröm és az ünneplés a mostani megpróbáltatások után.

Isteni Szeretet anyja, segíts, hogy felismerjük és elfogadjuk az Atya akaratát, és megtegyük, amit Jézus mond majd nekünk, aki magára vette szenvedéseinket és fájdmunkat, hogy a keresz által elvezessen bennünket a feltámadás örömére. Ámen.

Oltalmad alá futunk, Istennek Szent Szülője, könyörgésünket meg ne vesd szükségünk idején, hanem oltalmaz meg minket minden veszedelemtől, ó, dicsőséges és áldott Szűz!”⁴⁸

Itt Szűz Máriát mint „Római nép Üdvössége”-t szólítja meg, mellyel akár a *Salus Populi Romani* Mária kegyképet is jelölheti. Ezt támasztja alá az is, hogy a már korábban említett imafelhívásnak, mely a Magyar Kurír YouTube csatornáján érhető el és Erdő Péter bíboros imádsága mellett ez a szöveg is elhangzott, többek között szintén ez a kegykép jelent meg, mint kezdőkép (1. kép). Az imaszöveg variánsa később megjelent a Debrecen – Nyíregyházi Egyházmegye honlapján, ám itt az imádságban Szűz Máriát, mint „Keresztény nép Üdvössége”-t szólítják meg és ezáltal az imádság hatótávolságát Rómáról az egész keresztény világra tágítja ki.

„Ó, Mária, te mindig az üdvösség és a remény jeleként ragyogsz utunkon.

Rád bízunk magunkat, betegek Egészsége, aki hitben szilárdan kitartva a keresz alatt osztóztál Jézus fájdmában.

Keresztény nép Üdvössége, te tudod, mire van szükségünk, és biztosak vagyunk, hogy gondoskodni fogsz arról, hogy mint a galileai Kánában nálunk is visszatérhessen az öröm és az ünneplés a mostani megpróbáltatások után.

⁴⁸ Tözsér (ford.) 2020. Melléklet 9. szöveg.

Isteni Szeretet anyja, segíts, hogy felismerjük és elfogadjuk az Atya akaratát, megtegyük, amit Jézus mond majd nekünk, aki magára vette szenvedéseinket és fájdalmunkat, hogy a kereszttel elvezessen bennünket a feltámadás örömére. Ámen.

*Oltalmazd alá futunk, Istennek Szent Szülője, könyörgésünket meg ne vedd szükségünk idején, hanem oltalmazd meg minket minden veszedelemtől, ó, dicsőséges és áldott Szűz!*⁴⁹

1. kép: Közös imádkozásra hívó videó a Magyar Kurír YouTube csatornáján 2021. április 6.-án, melynek kezdő képe Ferenc pápa és a Salus Populi Romani kegykép. Forrás:

Imádkozzunk együtt két héten át a járvány megszűnéséért!

<https://www.youtube.com/watch?v=ma4kBnCL8H0> (készítés ideje és az utolsó elérés: 2024. szeptember 21.)

Szintén az imádság hatókörének tágítása jelenik meg Katona István atya imádságának variánsaiban. Az előző példához képest azonban eltérést mutat, hogy ebben az esetben valójában az exorcizmus hatókörét kívánják kiterjeszteni. Az imádságra legtöbbször az Emmausz karizmatikus közösség honlapjáról hivatkoztak, így valószínűsíthető, hogy az a szövegvariáns tekinthető az eredeti szövegnek.

„Úr Jézus, mindenség Királya, alázattal és bizalommal borulunk le előtted. Te vagy minden jónak a forrása! Te vagy minden betegség gyógyítója! Te vagy minden ördögi kötelék szabadítója! Te vagy a szeretet Királya!

Köszönjük, hogy meghaltál értünk a kereszten és megváltottál bennünket.

Hisszük, hogy Te ismered betegségeinket, félelmeinket, és aggodalmainkat. Hisszük, hogy meg akarsz gyógyítani minket a koronavírus okozta betegségből. Te mondtad irgalmas Jézus:

⁴⁹ Sz. n. 2020b. Melléklet 10. szöveg.

„Kérjétek és kaptok, hogy örömetök teljes legyen!” (Jn 16,24) Ettől a bizalomtól indítva kérjük, hallgasd meg könyörgésünket. Kérjük, hogy isteni hatalmaddal állítsd meg a koronavírus terjedését hazánkban. Bűneink miatt megérdemeljük büntetésedet, mert elfordultunk tőled, parancsaiddal nem törődtünk. De fogadd el bűnbánatunkat és megalázott lelkünket. „Teljes szívvel követni akarunk téged.” (Dán 3)

Adj nekünk hitet, hogy eszközei legyünk gyógyító kegyelmednek. Adj hitet, hogy bátran kimondjuk: „Jézus szent nevében parancsolok neked korona-vírus démona, távozz tőlem és egész Magyarország területéről, és soha ne gyere vissza!”

Kérjük, küldd el Szentlelkedet, hogy isteni figyelmeztetésed megtérést indítson el bennünk. Adj nekünk új életet a Szentlélekben! Add, hogy megtanuljunk szeretni egymást újra, és téged szolgálni!

Szűz Mária, Jézus Anyja, könyörögj érettünk! Amen”⁵⁰

Az ima exorcista részénél úgy tűnhet, hogy kiterjeszti a hatókört, hiszen nem csak önmagától kívánja távoltartani a betegségdémont, hanem az egész országtól. Más szempontból azonban ez is egyfajta szűkítés, hiszen nem az egész világra kéri, csupán Magyarország területére. Az Érsekvadkerti Katolikus Egyházközség *Vadkerti Harangok* című plébániai értesítőjében ezt a lokalizálást azzal oldja fel, hogy az erre vonatkozó mondatrészt kihagyja a szövegből.

„Úr Jézus, mindenség Királya, alázattal és bizalommal borulunk le előtted. Te vagy minden jónak forrása! Te vagy minden betegség gyógyítója! Te vagy minden ördögi kötelék szabadítója! Te vagy a szeretet Királya! Köszönjük, hogy meghaltál érettünk a kereszten és megváltottál minket. Ismered betegségeinket, félelmeinket és aggodalmainkat. Hisszük, meg akarsz gyógyítani minket a koronavírus okozta betegségből. Te mondtad irgalmas Jézus: „Kérjétek és kaptok, hogy örömetök teljes legyen!” Bizalommal kérünk, hallgasd meg könyörgésünket. Kérjük Isteni hatalmaddal állítsd meg a vírus terjedését hazánkban. Bűneink miatt megérdemeljük a büntetésedet, mert elfordultunk Tőled, parancsaiddal nem törődtünk. Kérjük, fogadd el bűnbánatunkat és megalázott lelkünket. „Teljes szívvel követni akarunk Téged!” Adj hitet, hogy eszközei legyünk gyógyító kegyelmednek, akkora hitet, amit elvársz tőlünk, amitől a

⁵⁰ Sz. n. É. n. Melléklet 19. szöveg.

„hegy is felemelkedik és a tengerbe vetődik.” Ezért most Neved erejével bátran mondjuk: „Jézus szent Nevében parancsolom neked koronavírus démona, távozz, és soha ne gyere vissza!” Kérjük, küldd el Szentlelkedet, hogy isteni figyelmeztetésed megtérést indítson el bennünk. Adj nekünk új életet a Szentlélekben. Segíts, hogy megtanuljunk szeretni egymást újra. És gyermeki szeretettel találjunk vissza Hozzád, megtartva parancsaidat, elnyerve oltalmadat és áldásaidat életünkben. Szűz Mária, Jézus Anyja és a mi anyánk, fordítsd Fiad irgalmát felénk. Könyörögj érettünk. Ámen.”⁵¹

A variánsok másik csoportja éppen az előbbivel ellenkező tendenciát képvisel, mivel külföldi imádságokat kíván átformálni és minél jobban a lokálitáshoz kötni. Ennek szemléltetésére Mauro Parmeggiani imájának két variánsát fogom elemezni. A Sárlos Boldogasszony Székesegyház honlapján szereplő szöveg végén öt szent közbenjárását kéri a püspök: Szűz Máriaét, Szent Józsefét, Szent Rozáliáét, Szent Lőrincét és Szent Agapitusét.

„Istenünk, a koronavírus elleni védekezés idején fordulunk Hozzád. Bocsánatot kérünk azért, mert gyakran élünk úgy, mintha Te nem is léteznél és sokszor csak akkor gondolunk Rád, mikor súlyos veszélyekben és szükséghelyzetekben vagyunk.

Add, hogy teljes szívünkkel Hozzád forduljunk, gyógyíts ki bennünket elsősorban hitetlenségünk “vírusából”, önzőségünkől és a bűnből! A “vírusból”, mely jobban fertőzi és pusztítja a világot, mint bármi más. Amikor egymástól és Tőled elszigeteltek vagyunk érezzük meg a Veled való találkozás és az irgalmasságodban való bizakodás vágyát, mely egyértelmű jele annak, hogy Te teremtetél bennünket azért, hogy Érted és embertársainkért éljünk.

Kérünk Téged, ments meg bennünket ettől a vírustól, mely félelemmel tölt el minket! Mentsd meg népedet, hogy visszatérhessen Hozzád és dicsérhessen Téged közösségeinkben!

Őrizd és vigasztald a fertőzötteket, az időseket, akik magányosak és immunrendszerük már nem tudja megvédeni őket!

Támogasd azokat, akik nagylelkűen ápolják a betegeket, világosítsd meg a döntéshozók értelmét és azokét is, akik a tudományos kutatások végzésével keresik a kiutat a járványból!

⁵¹ Katona 2021:6. Melléklet 20. szöveg.

Adj mindannyiunknak belső komolyságot és szívünknek békét, mely a Benned való bizalomból születik, Urunk, életünk, aki értünk önmagadat adtad!

Fogadd be az örök élet teljességébe az elhunytakat! Mindezeket kérjük Tőled a Szeplőtelen Szűzanya, Szent József, az ő jegyese, Szent Lőrinc, Szent Agapitus és Szent Rozália, égi pártfogóink közbenjárására, Ámen."⁵²

Ezzel szemben a Zuglói Pádai Szent Antal Plébánia honlapján az imádságban már eltérő szenteket szólítanak meg Szűz Márián és Szent Józsefen kívül, mint például a templom védőszentjét, Pádai Szent Antalt, Szent Istvánt, illetve a magyar Boldog Batthyány-Strattmann László orvost.

„Istenünk, a koronavírus elleni védekezés idején fordulunk Hozzád. Bocsánatot kérünk azért, mert gyakran élünk úgy, mintha Te nem is léteznél és sokszor csak akkor gondolunk Rád, mikor súlyos veszélyekben és sürgősségi helyzetekben vagyunk.

Add, hogy teljes szívünkkel Hozzád forduljunk, gyógyíts ki bennünket elsősorban hitetlenségünk "vírusából": önzőségünkől és a bűnből!

A "vírusból", mely jobban fertőzi és pusztítja a világot, mint bármi más. Amikor egymástól és Tőled elszigeteltek vagyunk, érezzük meg a Veled való találkozás és az irgalmasságodban való bizakodás vágyát, mely egyértelmű jele annak, hogy Te teremtetted bennünket azért, hogy Érted és embertársainkért éljünk.

Kérünk Téged, ments meg bennünket ettől a vírustól, mely félelemmel tölt el minket! Mentsd meg népedet, hogy visszatérhessen Hozzád és dicsérhessen Téged közösségeinkben! Őrizd és vigasztald a fertőzötteket, az időseket, akik magányosak és immunrendszerük már nem tudja megvédeni őket! Támogasd azokat, akik nagylelkűen ápolják a betegeket, világosítsd meg a döntéshozók értelmét és azokét is, akik a tudományos kutatások végzésével keresik a kiutat a járványból!

⁵² Sz. n. 2020c. Melléklet 52. szöveg.

Adj mindannyiunknak belső komolyságot és szívünknek békét, mely a Benned való bizalomból születik, Urunk, életünk, aki értünk önmagadat adtad! Fogadd be az örök élet teljességébe az elhunytakat!

Mindezeket kérjük Tőled a Szeplőtelen Szűzanya, Szent József, az ő jegyese, Szent István, Páduai Szent Antal és Boldog Batthyány Strattmann László orvos, égi pártfogóink közbenjárására, Ámen.”⁵³

Összegzés

Összegzésként el lehet mondani, hogy a koronavírus-járvány az imádságokra is kihatott. Az online világ újfajta lehetőségeket nyújtott a vallásosságban, hiszen kényszerből ugyan, de egyre több vallási szereplő nyilvánult meg különböző platformokon. Ennek eredményeként járvánnyal kapcsolatos imádságokat lehetett találni a weboldalakon, blogokon, közösségi médiában és videómegosztó platformokon egyaránt.

A pandémia azonban nem csupán új gyakorlatokat eredményezett, hanem korábbi tendenciákat is aktualizált. A pestiszentek kultusza korábbi járványok idejére nyúlik vissza, de még a 21. században is felerősödött a pandémia hatására. Újonnan íródott imádságok mellett megjelent a korábbi szövegek aktuálissá tétele is. Ezeknél az eseteknél, olykor apró változtatásokkal szabták át az imádságot úgy, hogy reflektáljon a fennálló helyzetre.

Variánsok azonban nem minden esetben az aktualitást szolgálták. Több esetben az ima vagy az exorcizmus hatókörét kívánták módosítani. Ennek egyik oka, hogy az eredeti szöveg egy területre fókuszált és ezt a szűkítést kívánták feloldani, hogy segítségével minél hamarabb megszűnjön a járvány. A másik tendencia a lokalitáshoz kötés volt, ahol sok esetben a külföldi imádságokat próbálták a közösség számára befogadhatóbbá tenni, például azzal, hogy a templom védőszentjének nevét is belefoglalták az imába.

Dolgozatomban az online vallásosság azon részleteire mutat rá, mely a koronavírus-járványra adott reakciókat foglalja magában. Az online vallásosság jelensége azonban nem megfeleltethető a pandémia alatti vallásgyakorlással, hiszen ezenkívül más indíttatásból is keletkeztek ilyen platformok. Igyekeztem a vizsgálatom során feltárni azokat az elemzési

⁵³ Sz. n. 2020d. Melléklet 37. szöveg.

lehetőségeket, melyeket az online platformok kínálnak egy imaszövegkorpusz elemzésére. A szövegek pontos dátumának és megjelenési helyüknek elemzése csupán egy kis része annak, amit az online térben elemezni lehet a vallási jelenségekkel kapcsolatban. Az, hogy pontosan mi tartozik ebbe a kategóriába, hazánkban még kevésbé kutatott téma, bár kezdeményezések már vannak, mint például Frauhammer Krisztina kutatásai a témában.⁵⁴ Úgy vélem azonban, hogy az online vallásosság összes titkát és csodáját még korántsem ismertük meg, és ennek vizsgálata a jelenkor feladata.

Felhasznált források és irodalmak

ANDOK Mónika

2023 *Digitális vallás*. Budapest: Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetemi Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634549574> (Letöltve: 2024. 10. 09. https://mersz.hu/dokumentum/m1117dv_38/#m1117dv_36_pl)

BALOG Zoltán

2020a Mi vasárnap a templomban így fogunk imádkozni (de imádkozni otthon is lehet!). Facebook https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1936381966506190&id=163100677167670 (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020b *Nem csak kenyérrel...* Budapest, Kairosz Kiadó.

BÉKEFY Lajos

2018 Himnusz a feltámadás tanúiról – boldog feltámadásünnepet édes hazánk minden lakójának! Békefy.agnusradio <https://bekefy.agnusradio.ro/2018/03/legyen-dicsoseg-mindenek-elott-neked.html> (utolsó elérés: 2022. április 17.)

2020 Boldogmondások pandémiás világunk húsvétjára. Felvidék.ma <https://felvidek.ma/2020/04/boldogmondasok-pandemias-vilagunk-husvetjara/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

BENTZEN, Jeanet Sinding

⁵⁴ Frauhammer 2021.

2021 In Crisis, We Pray: Religiosity and the COVID-19 Pandemic. *Journal of Economic Behavior & Organization*:541–583.

FRAUHAMMER Krisztina

2021 Az imádkozás kortárs megjelenési formái az interneten. In: Frauhammer Krisztina – Horváth Sándor – Landgraf Ildikó (ed.) *Imák a népi és a populáris kultúrában. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna születésének 100. évfordulója alkalmából*, 245 – 258. Budapest: Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet (ELKH) – Magyar Néprajzi Társaság.

KATONA István

2021 Ima a koronavírus betegség megszűnéséért. *Vadkerti Harangok* XXX.(4.):6.

MKPK=Magyar Katolikus Püspöki Konferencia

2020a Az MKPK Közleménye. Magyar Katolikus Egyház <https://katolikus.hu/cikk/az-mkpk-kozlemenye-4960363> (utolsó elérés: 2024. január 14.)

2020b Az MKPK Közleménye. Magyar Katolikus Egyház <https://katolikus.hu/cikk/az-mkpk-kozlemenye-31256994> (utolsó elérés: 2024. január 14.)

PERCIACCANTE, A. – CORALLI, A. – CHARLIER, P.

2021. Which Saint to pray for fighting against a Covid infection? A short survey. *Ethics, Medicine and Public Health* 18. évf.: 100674. doi: [10.1016/j.jemep.2021.100674](https://doi.org/10.1016/j.jemep.2021.100674).

PRAJCZER Zsófia

2022 Imák járványok idején. Szakdolgozat.

SZAKÁCS Péter atya

2020 Imádságok a koronavírus-járvány idején <http://padrepeter.hu/imadsagok-a-koronavirus-jarvany-idejen/> (utolsó elérés: 2022. április 15.)

Sz. n.

2020a Imák járvány idejére. *Börtönűjság* CXXIII. évf.: 14–16.

2020b Imádságok a szenvedőkért, gyógyítókért, az egész világért járvány idejére Debrecen – Nyíregyházi Egyházmegye. <http://archivum.dnyem.hu/index.php/item/2867-imadsagok-a-szenvedokert-gyogyitokert-az-egesz-vilagert-jarvany-idejere> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020c Imák – Koronavírus. Sárló Boldogasszony Székesegyház. <https://szekesegyhazert.hu/imak-koronavirus/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020d 2020. 03. 21. Imádságok a koronavírus-járvány idejére 3. Zuglói Páduai Szent Antal Plébánia. <https://bosihirado.net/index.php/covid-19-jarvanyveszely/278-imadsagok-a-koronavirus-jarvany-idejere-3> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

É. n. Ima a koronavírus okozta betegség megszűnéséért. Emmausz Katolikus Karizmatikus Közösség. [Imák \(emmausz.hu\)](http://emmausz.hu) (utolsó elérés: 2024. szeptember 23.)

TŐZSÉR Endre (ford.)

2020 Ó, Mária, rád bízunk magunkat – Ferenc pápa felajánló imája a járvány idején. Magyar Kurír <https://www.magyarkurir.hu/hirek/o-maria-rad-bizzuk-magunkat-ferenc-papa-felajanlo-imaja-jarvany-idejen> (utolsó elérés: 2024. szeptember 23.)

ZALA Mária (szerk.)

1994 *Szentek Lexikona*. Budapest, Dunakönyv Kiadó.

Mellékletben található imaszövegek forrásai:

ANTAL Imre–KOVÁCS Zoltán

é. n. Imádság a koronavírus-járvány megfékezéséért. Balástya község honlapja <https://www.balastya.hu/2020/04/17/imadsag-a-koronavirus-jarvany-megfekezeseert/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

BALOG Zoltán

2020a *Nem csak kenyérrel...* Budapest, Kairosz Kiadó.

2020b Mi vasárnap a templomban így fogunk imádkozni (de imádkozni otthon is lehet!).

Facebook

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1936381966506190&id=163100677167670 (utolsó elérés: 2022. április 16.)

BÉKEFY Lajos

2018 Himnusz a feltámadás tanúiról – boldog feltámadásünnepet édes hazánk minden lakójának! Békefy.agnusradio <https://bekefy.agnusradio.ro/2018/03/legyen-dicsoseg-mindenek-elott-neked.html> (utolsó elérés: 2022. április 17.)

2020a Ma is időszerű pozsonyi járványimák a 19. századból. Felvidék.ma <https://felvidek.ma/2020/03/ma-is-idoszeru-pozsonyi-jarvanyimak-a-19-szazadbol/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020b Boldogmondások pandémiás világunk húsvétjára. Felvidék.ma <https://felvidek.ma/2020/04/boldogmondasok-pandemias-vilagunk-husvetjara/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020c Ez igen! Ma is időszerű pozsonyi járványimák a 19. századból – bővülő imatár – lelki vakcinák. Békefy.agnusradio <https://bekefy.agnusradio.ro/2020/03/ma-is-idoszeru-pozsonyi-jarvanyimak-19.html> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020d Imára fel! Imák a világjárvány második (harmadik) hulláma idejére. Békefy.agnusradio <https://bekefy.agnusradio.ro/2020/11/imara-fel-imak-vilagjarvany-masodik.html?q=bibliai+ig%C3%A9k+tan%C3%BAs%C3%A1lga> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Budapest-Fasori Evangélikus Gyülekezet

Vasárnapi áhítat 2020.03.22. (Laetare) - Fasori evangélikus templom. Közzététel dátuma: 2020. 03. 22. <https://www.youtube.com/watch?v=Ij4ES5dZV2c> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Budapest-Fasori Református Gyülekezet

Fasori református istentisztelet felvételről 2020.03.22. Közzététel dátuma: 2020. 03. 22. https://www.youtube.com/watch?v=4Ccmw2E6t9I&list=UUI5gtR0EB_uJN7zX7pNIHdg&index=169 (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Budapest-Rákosmente Görögkatolikus Parókia

Utrenye, Szent Liturgia 2020.03.15. Közzététel dátuma: 2020. 03. 15. https://www.youtube.com/watch?v=EqIY_wjZT-k&t=805s (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Szent Liturgia, 2020. 04. 12. Húsvétvasárnap. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12.
<https://www.youtube.com/watch?v=Y-mOZku1rTA&list=UUPH0vVrus-BcAXxwflCp8yg&index=555> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Budapest-Zuglói Református Gyülekezet

Istentisztelet 2020. március 22. Budapest-Zuglói Református Egyházközség. Közzététel dátuma: 2020. 03. 22.
https://www.youtube.com/watch?v=fJeVXB1qwTs&list=UU_Ex81RgHgLWN1dUiBj8eg&index=96 (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Debrecen – Nyíregyháza Egyházmegye

2020 Imádságok a szenvedőkért, gyógyítókért, az egész világért járvány idejére
<http://archivum.dnyem.hu/index.php/item/2867-imadsagok-a-szenvedokert-gyogyitokert-az-egesz-vilagert-jarvany-idejere> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Emmausz Katolikus Karizmatikus Közösség

é. n. Ima a koronavírus okozta betegség megszűnéséért <http://emmausz.hu/index.php/hu/>
(utolsó elérés: 2022. április 16.)

Engesztelők lapja

2021. 03. 31. Áldó ima a koronavírus férgé ellen <https://engesztelok.hu/aldo-ima-a-coronavirus-ferge-ellen/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

FELDER Thomas P.

é. n. Bizalom Istenben. Az ÚRRAL együtt járjuk az utat ebben az időben. Krisztus Ügye
Lelki Család <https://www.krisztusugye-fso.org/blog/bizalom-istenben> (utolsó elérés: 2022. április 15.)

Golgota Budapest – Agóra Corvin

Karantén | Hamar Dávid. Közzététel dátuma: 2020. 03. 18.
<https://www.youtube.com/watch?v=0-Z2EFTvmAA&list=UUAjYTIinV6uHH9a9WabWLBQ&index=261> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Hit Gyülekezete

Dávid kulcsa hatalmat ad a betegség és halál fölött. Közzététel dátuma: 2020. 03. 14.
<https://www.youtube.com/watch?v=qLvB9Tcmpi8&list=UUEwIGNv4Jzlyfu117RMvb&index=206> (utolsó elérés:2022. április 14.)

Józsefvárosi Református Gyülekezet

Istentisztelet 2020. 03. 15. Közzététel dátuma: 2020. 03. 15.
https://www.youtube.com/watch?v=Xa-nI_qg21I&t=2s (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Istentisztelet 2020. 04. 12. húsvét. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12.
https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=Q_SQ5tB-EN8 (utolsó elérés: 2022. április 14.)

KATONA István

2021 Ima a koronavírus betegség megszűnéséért. Vadkerti Harangok XXX.(4.):6.

Katolikus hitvédelem és megújulás

2020. 11. 24. Ima a koronavírus betegség megszűnéséért
<https://www.karizmatikus.hu/imak/imaink/8646-ima-a-koronavirus-betegseg-megszuneseert.html> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2021. 08. 31 Litánia Szent Rozália közbenjárásáért a koronavírus ellen
<https://www.karizmatikus.hu/imak/imaink/9260-litania-szent-rozalia-koezbenjarasaert-a-koronavirus-ellen.html> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Kattints és imádkozz

2020 Ferenc Pápa imaszándéka családjainkért <https://kattima.hu/hu/app/pray/ferenc-papa-imaszandeka-csaladjainkert-2020-julius-15807> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

2020 Imádkozzunk a pápával Jézussal reggel
<https://kattima.hu/hu/app/pray/imadkozzunk-a-papaval-jezussal-a-reggel-kedd-51832>
(utolsó elérés: 2022. április 16.)

kiszoltan1 YouTube-csatornája

2020. 03. 21. Hívők imája járvány idején
<https://www.youtube.com/watch?v=xQeRr5taduQ> (utolsó elérés: 2022. március 09.)

2020. 03. 20. Ima ateistáknak járvány idején <https://www.youtube.com/watch?v=MQBC-YIJ1xA> (utolsó elérés 2022. március 09.)

Kispesti Evangélikus Gyülekezet

Evangélikus istentisztelet – 2020. 03. 15. Böjt harmadik vasárnapja (Oculi) – Deák László. Közzététel dátuma: 2020. 03. 15. <https://www.youtube.com/watch?v=MADJ57NU4PM&list=UU0EdScLBLXxKWnrqrg2umg&index=177> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Evangélikus istentisztelet – 2020. 04. 12. (húsvétvasárnap) – Deák László. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12. <https://www.youtube.com/watch?v=DCNseDsIKOo&list=UU0EdScLBLXxKWnrqrg2umg&index=193> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

LUKOVITS Milán atya

2020 Csatlakozzon imahátterünkhöz a koronavírus megállításáért. Mária Rádió https://www.mariaradio.hu/cikk/4988/Csatlakozzon_imahatterunkhoz_a_koronavirus_megallitasaert (utolsó elérés: 2022. 01. 17)

Magyar Kurír

2020. 11. 21. Székely János imádsága járvány idején <https://www.magyarkurir.hu/hirek/szekely-janos-imadsaga-jarvany-idejen> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Mária Rádió

2020 Ferenc pápa imái Szűz Máriához <https://magazin.mariaradio.hu/2020/10/05/best-annual-report-for-pear-stock-went-up-rapidly/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Nagypeleskei Görögkatolikus Egyházközség

2020. 03. 19. Ima járvány idején <https://www.nicolaos.ro/nagypeleske/2020/03/19/ima-jarvany-idejen/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Óbudai Evangélikus Gyülekezet

Óbudai Evangélikus Templom - Húsvétvasárnap 2020 - Videós istentisztelet. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12. <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=b1YsQa-05Aw> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Pannonhalmi Főapátság

é. n. Cirill főpát úr imádsága a járvány idején <https://pannonhalmifoapatsag.hu/imadsag-a-jarvany-idejen/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

é. n. Összegyűltünk, hogy együtt valljuk meg bűneinket <https://pannonhalmifoapatsag.hu/osszegyultunk-hogy-egyutt-valljuk-meg-buneinket/> (utolsó elérés: 2022.)

Rákoscabai Református Gyülekezet

Élő közvetítés - Istentisztelet 2020.03.15. Közzététel dátuma: 2020. 03. 15. <https://www.youtube.com/watch?v=GIIEfebvgI4> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Húsvét vasárnapi Istentisztelet 2020.04.12. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12. <https://www.youtube.com/watch?v=s-RfWnwxbek> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Romkat.ro <https://romkat.ro/> (utolsó elérés: 2022. április 15.)

é. n. Egyetemes könyörgések járvány idején https://romkat.ro/wp-content/uploads/2020/03/egyetemes_konyorgesek_jarvany.pdf (utolsó elérés: 2022. április 16.)

é. n. Rózsafüzér járvány idején https://romkat.ro/wp-content/uploads/2020/03/rozsafuzer-jarvany-idejen.pdf?fbclid=IwAR2lsOKwADlXkQmo5G4V6D0jYsUTS_HwhF9ZHoqHdkr_cg-2QbVs0APx19k (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Sarlós Boldogasszony Székesegyház

2020. 03. 17. Imák – Koronavírus <https://szekesegyhazert.hu/imak-koronavirus/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Soroksári Református Gyülekezet

Igehirdetés 2020. március 15-én - a koronavírus járvány kezdetén. Közzététel dátuma: 2020. 03. 15. https://www.youtube.com/watch?v=W5LbxhqxFR4&list=UUwc_v813ukSHenowu_HmJKA&index=20 (utolsó elérés: 2022. április 14.)

Istentisztelet - 2020. április 12. HÚSVÉT VASÁRNAP. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12. https://www.youtube.com/watch?v=t8keg3TL_Qs (utolsó elérés: 2022. április 14.)

SZAKÁCS Péter atya

„Mi atyánk” <http://padrepeter.hu/> (utolsó elérés: 2022. április 15.)

2020 Imádságok a koronavírus-járvány idején <http://padrepeter.hu/imadsagok-a-koronavirus-jarvany-idejen/> (utolsó elérés: 2022. április 15.)

Szent Ferenc Alapítvány

2020. 11. 24. Ima Szent Ritához koronavírus-járvány idején <https://www.magnificat.ro/portal/index.php/hu/koezo-es-ertekeink/22264-ima-szent-ritahoz-koronavirus-jarvany-idejen> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Szent István Bazilika

Húsvétvasárnapi ünnepi miseközvetítés a Budapesti Szent István Bazilikából. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12. <https://www.youtube.com/watch?v=xvs5Rh-Dd2A> (utolsó elérés: 2022. április 14.)

TŐZSÉR Endre (ford.)

2020 Ó, Mária, rád bízunk magunkat – Ferenc pápa felajánló imája a járvány idején. Magyar Kurír <https://www.magyarkurir.hu/hirek/o-maria-rad-bizzuk-magunkat-ferenc-papa-felajanlo-imaja-jarvany-idejen> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Új Misszió

2020. 03. 11. Ima járványok idejére <http://ujmisszio.hu/ima-jarvanyok-idejere/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Újpesti Baptista Gyülekezet

ÉLŐ - ubgy 2020. 03. 15. vasárnap délelőtt // Mészáros Kornél [kezdés vasárnap 10:00]. Közzététel dátuma: 2020. 03. 15. https://www.youtube.com/watch?v=2FataLkDVq0&list=UUgigbRxHjgad07uF_T_VgnQ&index=213 (utolsó elérés: 2022. április 14.)

ÉLŐ - ubgy 2020. 04. 12. Húsvét // Mészáros Kornél [kezdés vasárnap 10:00]. Közzététel dátuma: 2020. 04. 12. https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=8wNr6SYyE_I (utolsó elérés: 2022. április 14.)

VÁRSZEGI Tiborné (szerk.)

2020 Járvány alatt. *Élő Sziget* XIII.(11–12.): 6.

VERESTÓI Nárcisz (ford.)

2020 Az európai püspökök közös imában fordulnak a Teremtőhöz a világjárvány idején.
Magyar Kurír <https://www.magyarkurir.hu/hirek/az-europai-puspokok-kozos-imaban-fordulnak-teremtohoz-vilagjarvany-idejen> (utolsó elérés: 2022. április 15.)

VÍGI ZSOLDOS Zsaklina

2020. Szent Rókus tiszteletére. *Családi Kör* XXXI. (32.): 8–9.

Visegrádi Keresztelő Szent János Plébánia

é. n. Imák a járvány idején http://www.visegrad-plebania.hu/index.php?p=cv_prayers
(utolsó elérés: 2022. április 16.)

Zuglói Páduai Szent Antal Plébánia

2020. 03. 21. Imádságok a koronavírus-járvány idejére 3.
<https://bosihirado.net/index.php/covid-19-jarvanyveszely/278-imadsagok-a-koronavirus-jarvany-idejere-3> (utolsó elérés: 2022. április 16.)

Zsidó.com

2020. 04. 08. Különleges ima koronavírus-járvány megszűnéséért és a betegek felépüléséért <https://zsido.com/kulonleges-ima/> (utolsó elérés: 2022. április 16.)